

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	<i>SSO Małgorzata Franczak-Opiela</i>
Protokolant:	<i>sekr. Katarzyna Kulpa</i>

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2014 r. w Nowym Sączu

sprawy z powództwa małoletniej W. G. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego matkę R. G.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

i sprawy z powództwa małoletniego M. G. reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego matkę R. G.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów W. G. i M. G. kwoty po 50 000 zł (pięćdziesiąt tysięcy złotych) z należnymi ustawowymi odsetkami od dnia 10 marca 2014 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie oddala powództwo obu powodów;

III. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 5 000 zł (pięć tysięcy złotych) tytułem opłaty od pozwu od uwzględnionego roszczenia od uiszczenia której zwolnieni byli powodowie oraz kwotę 172,48 zł (sto siedemdziesiąt dwa złote 48/100) tytułem części wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa,

IV. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów W. G. i M. G. kwoty po 1 476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć złotych) w tym kwoty po 276 zł podatku VAT tytułem części kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu;

V. przyznaje ze środków budżetowych Sądu Okręgowego w Nowym Sączu na rzecz adwokata W. O. Kancelaria Adwokacka w N. ulica (...) kwotę 5 904 zł (pięć tysięcy dziewięćset cztery złote) w tym kwotę 1 104 zł podatku VAT - tytułem pozostałej części kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu;

VI. nie obciąża powodów kosztami sądowymi;

VII. zasądza od powodów W. G. i M. G. na rzecz pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty po 2 247 zł (dwa tysiące dwieście czterdzieści siedem złotych) tytułem kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 lipca 2014 r.

Małoletni powodowie W. G. i M. G. w odrębnych pozwach skierowanych przeciwko pozwanemu (...) Zakładowi (...) domagali się zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty po 150 000 zł tytułem zadośćuczynienia z należnymi ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania. Zarządzeniem z dnia 20 lutego 2014r. sprawy obu powodów zostały połączone do wspólnego rozpoznania.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 19 grudnia 2003r. doszło do wypadku komunikacyjnego w wyniku którego śmierć poniósł ich ojciec J. G.; prawomocnym wyrokiem sądu karnego skazany został jego sprawca. Tragiczna śmierć w istotny sposób zaważyła na codziennym życiu powodów, którzy zostali pozbawieni opieki i wsparcia ze strony najbliższej osoby, utracili prawo do wychowania się w pełnej rodzinie. Małoletni M. po śmierci ojca musiał korzystać z pomocy psychologa, natomiast do małoletniej powódki W. w późniejszym czasie zaczęło docierać uczucie pustki i żalu po zmarłym ojcu.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu. Wskazała, że (...) SA przeprowadził postępowanie likwidacyjne związane ze zgłoszonymi przez powodów roszczeniami związanymi ze śmiercią ich ojca i wypłacił na rzecz powodów tytułem stosownego odszkodowania kwoty po 30 000 zł w postępowaniu likwidacyjnym a w sprawie IC 123/06 prowadzonej przed Sądem Rejonowym wN. S. zostały zasądzone dalsze kwoty po 20 000 zł stosownego odszkodowania.

Pozwany podniósł, że dalsze roszczenia powodów tytułem zadośćuczynienia w oparciu o przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. są nieuzasadnione.

Kwestionując swoją odpowiedzialność wywodzoną w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. pozwany powoływał się na treść art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (t. jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 392 ze zm. - dalej: ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych), z którego wywodził, iż w polskim systemie prawa cywilnego obowiązuje zasada finansowej rekompensaty szkody, również niemajątkowej, jedynie bezpośrednio poszkodowanemu; stanowisko takie poparł szeregiem szczegółowo przywołanych orzeczeń sądów powszechnych. Wskazał, iż w przedmiotowej sprawie delikt sprawcy skierowany był przeciwko poszkodowanemu w wypadku - ojcu powodów, nie zaś jego dobrom osobistym. Przywołany przepis ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych enumeratywnie wskazuje katalog następstw szkód wyrządzonych w związku z ruchem pojazdu mechanicznego, nie wymienia natomiast roszczeń osób bliskich z tytułu naruszenia dóbr osobistych. W stanie prawnym obowiązującym w dacie wypadku, zakres odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciela za szkody wyrządzone ruchem pojazdów mechanicznych w ogóle nie obejmował krzywdy wywołanej naruszeniem dobra osobistego, nawet jeżeli jego źródłem była śmierć człowieka. Gdyby było inaczej ustawodawca nie dostrzegłby swego rodzaju luki w prawie i nie doprowadziłby do nowelizacji przepisu art. 446 k.c. poprzez dodanie jego paragrafu 4, gdyż dopiero ten przepis podstawą należnego tej osobie zadośćuczynienia uczynił, będącą bezpośrednim skutkiem śmierci, krzywdę osoby mu bliskiej. Pozwany zakwestionował żądanie również co do wysokości, nadto w dalszym piśmie z dnia 20 czerwca 2014r. podniósł zarzut przedawnienia roszczenia obu powodów. Pozwany zarzucił, że wypadek w którym poniósł śmierć ojciec powodów miał miejsce w dniu 19 grudnia 2003r. i zgodnie z art. 442 § 2 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym uległo przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, a w każdym wypadku roszczenie przedawniało się z upływem lat 10-ciu od dnia w który nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 19 grudnia 2003 r. w B. na obwodnicy drogi k-4 doszło do wypadku komunikacyjnego i na skutek przejechania przez kierującego samochodem ciężarowym marki M. (...) na pas przeciwny doszło do zderzenia z poruszającym się z przeciwka samochodem osobowym marki O. (...) kierowanym przez H. W., w wyniku czego śmierć na miejscu zdarzenia ponieśli kierowca tego samochodu i jego pasażerowie w tym ojciec małoletnich powodów J. G.. Sprawca wypadku A. K. został uznany winnym popełnienia czynu z art. 177 § 2 k.k. i skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 29 września 2004 r. do sygn. II K 164/04.

W częściowym uwzględnieniu powództwa opartego m. in. na treści art. 446 § 3 k.c., prawomocnym wyrokiem z dnia 14 lutego 2007 r. Sąd Rejonowy w N. S. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwoty po 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami, tytułem stosownego odszkodowania, natomiast wcześniej w postępowaniu likwidacyjnym pozwany wypłacił obu powodom z tego tytułu kwoty po 30 000 zł.

(dowód: odpis wyroku karnego Sądu Rejonowego w B. k. 321, odpis aktu zgonu k. 320, odpis wyroku Sądu Rejonowego w N. S. z dnia 14 lutego 2007r.wraz z uzasadnieniem k.212-220 akt postępowania likwidacyjnego, informacja pozwanego o wypłacie odszkodowania k. 26).

W dacie tragicznego wypadku zmarły J. G. był żonaty, miał troje małoletnich dzieci w tym powodów: syna M. liczącego wówczas 4 lata i jedyną córkę W. liczącą 9,5 miesiąca. Zmarły był bardzo dobrym ojcem i mężem, zmarły oraz powodowie byli bardzo silnie związani uczuciowo, tworzyli kochającą rodzinę. Zmarły pracował na terenie Austrii, starał się często przyjeżdżać do domu, kiedy był w domu dużo czasu poświęcał dla dzieci, przywoził dla nich prezenty, bawił się z nimi, nosił na rękach, starsze uczył jeździć na nartach, cała rodzina wyjeżdżała na wycieczki, wspólnie spędzali święta, rodzinne uroczystości, matka małoletnich była wówczas na urlopie wychowawczym po urodzeniu córki, zmarły był szczęśliwy z powodu urodzenia córki, był bardzo opiekuńczym ojcem, małżonkowie rozpoczęli budowę domu. Wypadek w którym poniósł śmierć ojciec powodów miał miejsce niedaleko ich miejsca zamieszkania, przed Świętami Bożego Narodzenia kiedy dzieci oczekiwały na przyjazd taty.

Po śmierci ojca powodów małoletni M. słysząc rozmowy o wypadku, bał się wsiadać do samochodu, w nocy moczył się, miał koszmary. Przez okres 2 lat korzystał z pomocy psychologa, stał się po śmierci ojca nerwowy, nadpobudliwy.

Małoletnia W., kiedy była już starsza często zadawała pytania mamie, dlaczego nie ma taty, Ignęła na kolana innych mężczyzn z rodziny, w okresie nauki w klasie 1-3 powodowie często wspominali w klasie tatę, ojciec pojawiał się w ich pracach plastycznych.

(dowód: zeznania świadków: R. G. 00:10:44, K. G. 00:28:37, D. J. 00:33:41, V. W. 00:37:18, M. N. 00:40:41, dokumentacja z leczenia psychologicznego powoda M. G. k. 93-100, dokumentacja fotograficzna obrazująca życie rodzinne z udziałem ojca powodów).

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd dokonał na podstawie dokumentów przedłożonych do akt sprawy, w tym dokumentów zalegających w aktach szkodowych ubezpieczyciela niekwestionowanych przez strony oraz w oparciu o materiał osobowy. Stan faktyczny był zasadniczo bezsporny, a spór pomiędzy stronami koncentrował się wokół kwestii prawnych, w tym zakresu odpowiedzialności strony pozwanej.

Sąd dał wiarę zeznaniom wszystkich świadków przesłuchanych w sprawie odnośnie więzi i relacji łączących powodów z ich zmarłym ojcem a także zmian jakie wywołała w ich życiu jego śmierć, rodzaju i intensywności doznanych w związku z tym cierpień oraz sytuacji życiowej. Świadcowie ci byli najbliższą rodziną bądź przyjaciółmi a świadek D. J. nauczycielem powodów wobec tego mieli możliwość bezpośredniej obserwacji tych relacji. Zeznania świadków były logiczne, konsekwentne i wzajemnie się uzupełniały.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo, co do zasady zasługiwało na uwzględnienie.

Strona pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności wynikającej z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu, z winy którego doszło do zaistnienia wypadku. Konsekwentnie wskazywała jednak na niezasadność podnoszonego roszczenia przez powodów a to ze względu na brak podstawy prawnej do jego uwzględnienia, jak również podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia.

Pomimo istotnych rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, zgodnie z aktualnym, konsekwentnym i jednolitym poglądem doktryny oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego, który to Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela, najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., sygn. III CZP 76/10, Lex nr 6041, uchwała z dnia 13 lipca 2011 r., sygn. III CZP 32/11, Lex nr 852341, sygn. I CSK 314/11, Lex nr 1164718). W judykaturze za ugruntowane należy też uznać stanowisko, że w stanie prawnym sprzed dnia 3 sierpnia 2008 r. spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Wynika ono z przyjęcia, iż prawo do życia w rodzinie i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i art. 24 k.c. Błędym, w ocenie Sądu, jest stanowisko strony pozwanej, iż decyzja ustawodawcy o wprowadzeniu do Kodeksu cywilnego nowej regulacji prawnej, tj. art. 446 § 4 k.c. motywowana była koniecznością uzupełnienia luki prawnej, w związku z czym nie było podstaw prawnych do zasądzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej w stanie prawnym sprzed 3 sierpnia 2008 r. Stanowisko to nie znajduje uzasadnienia zarówno w obowiązujących przepisach prawa, jak i w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Sąd orzekający w pełni aprobuje pogląd, iż dodanie art. 446 § 4 k.c. nie było jedynie wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego przepisu, lecz - wbrew twierdzeniom strony pozwanej - polegało na dokonaniu zmiany w ogólnej regule wynikającej z art. 448 k.c. poprzez zawężenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia. Bez wprowadzenia art. 446 § 4 k.c., roszczenia tego mógłby dochodzić bowiem każdy, a nie tylko najbliższy członek rodziny. Przepis ten aktualnie ułatwia dochodzenie zadośćuczynienia, gdyż umożliwia jego uzyskanie bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek innych - poza w nim wymienionych - przesłanek, a jednocześnie wzmacnia wykładnię art. 446 § 3 k.c., wiążąc funkcję tego przepisu wyłącznie z ochroną stricte majątkową (zob. m.in. wyżej powołane uchwały oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011 r., sygn. I CSK 621/10, Lex nr 848128; z dnia 6 lutego 2008 r., sygn. II CSK 459/07, Lex nr 950430; z dnia 25 maja 2011 r., sygn. II CSK 537/10, Lex nr 846563). W ocenie Sądu, powoływany przez pozwaną przepis art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych nie daje podstaw do czynienia jakichkolwiek rozróżnień kompensaty krzywdy pod względem podmiotowym. Zwraca uwagę, iż wbrew twierdzeniom pozwanej, w wymienionym przepisie nie zostały wymienione dobra osobiste, za które przysługuje odszkodowanie od zakładu ubezpieczeń na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, lecz przepis ów odnosi się wyłącznie do odpowiedzialności za szkodę, która wynika z bliżej wymienionych w tym przepisie zdarzeń. Co istotne, szkoda w tym znaczeniu jest rozumiana szeroko, jako obejmująca - obok aspektów majątkowych - również te, niemajątkowe, które objęte są zadośćuczynieniem za cierpienia psychiczne wynikające ze śmierci osoby najbliższej w wyniku deliktu. W tym właśnie znaczeniu osoby najbliższe zmarłego są osobami bezpośrednio poszkodowanymi w wyniku jego śmierci wskutek czynu niedozwolonego, a pozwany jako gwarant, odpowiada w ramach umowy odpowiedzialności cywilnej za działanie sprawcy objęte umową ubezpieczenia. Co jednak najistotniejsze, w uchwale z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie o sygn. III CZP 93/12 (Lex nr 1267081) Sąd Najwyższy ostatecznie przesądził, iż przepis art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych - w brzmieniu sprzed 11 lutego 2012 r. - nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na zasadzie przepisu art. 448 k.c. Stanowisko takie, w obowiązującym orzecznictwie sądów powszechnych, jest w chwili obecnej przyjmowane jednolicie.

Przy przesądzeniu istnienia roszczenia wyprowadzanego z treści art. 448 k.c., w dalszej kolejności odnieść należało się do najdalej idącego zarzutu przedawnienia, którego ewentualne uwzględnienie uzasadniałoby oddalenie powództwa.

W tym zakresie nie budzi wątpliwości, iż do tej kategorii zgłoszonych roszczeń, poprzez treść art. 819 § 2 k.c., zastosowanie znajdują przepisy art. 442¹ k.c. Z brzmienia art. 2 ustawy wprowadzającej ten przepis z dniem 10 sierpnia 2007 r. wynika, iż nowa regulacja terminów przedawnienia obejmuje te roszczenia, które nie uległy jeszcze przedawnieniu na mocy dotychczasowej regulacji art. 442 k.c. Wobec faktu, iż nieprawidłowe zachowanie kierującego samochodem wyczerpywało znamiona przestępstwa, co za tym idzie, roszczenie o naprawienie krzywdy podlegało dwudziestoletniemu terminowi przedawnienia (art. 442¹ § 2 k.c., dziesięć lat według dotychczasowego art. 442 k.c.), nie zaś trzyletniemu. Konfrontując zatem datę wypadku z datą wytoczenia powództwa, stwierdzić należało, iż roszczenie powodów nie uległo przedawnieniu.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że roszczenia obu powodów są zasadne, bowiem spowodowanie śmierci ich ojca stanowiło zawinione i bezprawne naruszenie dóbr osobistych powodów, przejawiających się w prawie do utrzymywania więzi rodzinnych, uczuciowych i emocjonalnych z ojcem - w stopniu uzasadniającym przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. - od ubezpieczyciela pojazdu, którym kierował sprawca wypadku.

Oceniając żądanie zadośćuczynienia wskazać należy, że ustawodawca nie sprecyzował kryteriów jego ustalania, pozostawiając w tym zakresie swobodę sądowi orzekającemu. Wskazać należy, że zadośćuczynienie jest roszczeniem o charakterze ściśle niemajątkowym mającym za zadanie kompensatę doznanej krzywdy, a zatem nie powinno mieć na celu wyrównanie strat poniesionych przez członków najbliższej rodziny zmarłego, lecz ma pomóc dostosować się nowej rzeczywistości. Ma także na celu złagodzenie cierpienia wywołanego utratą osoby bliskiej. Okoliczności wpływające na wysokość tego świadczenia, to między innymi: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, charakter i rodzaj zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, bliskość relacji emocjonalnych, wpływ śmierci osoby bliskiej na stan psychiczny uprawnionego. W przypadku powodów sąd miał na uwadze bliskość relacji emocjonalnych łączących zmarłego ojca z małoletnimi powodami, fakt, że powodowie od najmłodszych lat zostali pozbawieni opieki, pomocy i wsparcia, doszło u nich zwłaszcza u małoletniego powoda M. do zachwiania poczucia bezpieczeństwa i pewności siebie, zagubienia i pozbawienia prawa do utrzymywania stałej i bliskiej więzi rodzinnej.

Uwzględniając powyższe sąd uznał, że w przypadku każdego z powodów odpowiednią kwotą zadośćuczynienia będzie kwota 50 000 zł, kwota ta będzie stanowić realną wartość i spełni kompensacyjną funkcję tego rodzaju świadczenia.

Dalej idące żądania obu powodów Sąd uznał za wygórowane mając na uwadze charakter dochodzonego roszczenia, w tym pośredniość krzywdy doznanej przez powodów wynikającej z naruszenia ich dóbr osobistych i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

O odsetkach Sąd orzekł zgodnie z art. 455 k.c. a zatem od wezwania pozwanego do zapłaty, który to moment należy liczyć od doręczenia stronie pozwanej odpisu pozwu co miało miejsce w tej sprawie w dniu 10 marca 2014 r.

Ponieważ roszczenia powodów uwzględnione zostało jedynie częściowo, podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania stanowił art. 100 k.p.c. w oparciu o który sąd przyjął zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu. W myśl tej zasady, każda ze stron ponosi koszty procesu w takim stopniu w jakim sprawę przegrała. Powodowie w 67 % przegrali sprawę a pozwany w 33% i stosownie do tych proporcji sąd rozliczył koszty postępowania między stronami, zasądzając od każdego z powodów na rzecz pozwanego kwoty po 2 247 zł. W myśl tej zasady zostały rozliczone koszty należne pełnomocnikowi z urzędu obu powodów i w 33% koszty te zasądzono od pozwanego na rzecz powodów zgodnie z art. 122 k.p.c. a w pozostałym zakresie koszty te przyznano od Skarbu Państwa zgodnie z § 19 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

O kosztach sądowych sąd orzekł w oparciu o przepis art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i przy przyjęciu procentu przegranej sprawy przez pozwanego Sąd nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 5 000 zł tytułem opłaty od uwzględnionego roszczenia obu powodów oraz

kwotę 172,40 zł z tytułem części wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa związanych z wypłatą należności na rzecz świadków. Równocześnie mając na uwadze szczególny charakter dochodzonych kwot, sytuację rodzinną i życiową obu powodów na zasadzie art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążania ich kosztami sądowymi.